

Transkriberad intervju med Fredrik Ahnström, springpojke, född 1904 i Stockholm

Intervjutillfällena skedde 22/52, 9/5-1975 och 27/6-1975.

Om intervjun och *Vi som byggde Stadshuset*

Ljudfilen är 10 minuter och 7 sekunder lång och består av ihopklippta utdrag ur flera längre intervjuer med accessionsnummer: A33/1976:3a, A33/1976:3b, A33/1976:4a, A33/1976:4b, A 33/1976:18. Sammanlagt genomfördes 25 stycken intervjuer åren 1975–1976 av medarbetare på Stadsmuseet, under ledning av Mats Hellspång. Alla intervjuer i sin helhet finns i Stadsmuseets samlingar.

Berättelsen ingår i Stadsmuseets utställning *Vi som byggde Stadshuset* (2023), som uppmärksammar 100-årsjubileet av Stadshusets invigning. Stadshuset byggdes mellan åren 1912–1923.

I = Intervjuare

FA = Fredrik Ahnström

FA: Det var en portvakt, han hette Nilsson det var en lustig prick. För det var en gång, då hade dom fyllt en burk med nån gul vätska. Och han fick för sig att det där var nån slags sprängladdning. Så han gick och skaffade sig en revolver. Då kommer dom här fram, då ska det smälla.

...

I: Ska vi börja från början så kan du tala om när och var du är född nånstans.

FA: Jag är född i Klara.

I: Är du född nittonhundra..

FA: Fyra. Jag är uppväxt i Klara. Och sedan gick jag i Klara nya skola. Där hade jag en lärare som hette Ryde. Och sen var jag springpojke på Centraltryckeriet.

I: Hur gammal var du då?

FA: 13 år. Och jag slutade skolan klockan ett. Och började jobba klockan två. Och skulle sluta sex men det blev både sju och halv åtta, åtta. Det blev lite för mycket för mig, så det vart dåligt med läxläsningen. Så en vacker dag sa jag åt pappa att jag går inte tillbaks till skolan nu, utan jag börjar heldag på Centraltryckeriet. Och pappa fick gå upp till överläraren. Och överläraren sa: Övertala honom att stanna för att han kan aldrig få anställning av staten eller statens tjänst när han inte har gått ut folkskolan. Ja det är spillda år sa pappa, för han vet vad

han vill, han får bli typograf, när han blir sexton år, då började jag på Centraltryckeriet hela dagarna. Det här var på, i december månad eller november månad 1917. Så när jag kom på Jakobsgränd mellan Regeringsgränd, Jakobs kyrka. Och då var det en karl som stoppade mig. Hörru har du jobb? Sa han. Ja det har jag sa jag. Trivs du med det? Ja, sa jag, jag är springpojke. Så sa han jag kan skaffa dig en framtidsplats sa han. Kan bli. Och han lämnade sitt visitkort, kom upp så ska vi tala vid sa han. Ja, sa jag, jag ska tala med mina föräldrar först. Fick jag gå upp till Stadshusnämnden, det var gamla Eldkvarn hade en byggnad där. Min pappa låg sjuk så min mamma följde med upp. Och där träffade jag han, han presenterade sig som Schold och han var expeditionsföreståndare på Stadshusnämndens ritkontor. Och jag fick skriva av en bit protokoll, för dom skulle se handstilen. Och sen så a han ja nu ska jag gå efter arkitekt Östberg. Så kom arkitekt Östberg in, han hälsade mycket vänligt och artigt både på mamma och mig. Och så tittade Östberg på handstilen så säger Östberg, ”Ja, vill Fredrik ha platsen så är ni välkommen redan imorgon.”, ”Då bestämmer vi det då”, sa jag, ”Så kommer jag imorgon, så får vi se vad det blir”. Och den gode överläraren som varnade pappa för att jag skulle sluta, ”Han skulle aldrig kunna få anställning i stadens eller statens tjänst”. Men när jag gick i pension, då hade jag 52 tjänsteår i Staden. Oavbrutet.

I: Var du ensam springpojke eller fanns det flera?

FA: Vi hade en pojke som hette Ekfeldt, men han var inte springpojke han gick under namnet kontorsbiträde. Men.. jag gjorde aldrig några anspråk på, jag fick bli springpojke. Jag fick alla tråkiga och alla obehagliga jobb. Men det var det jag lärde mig på.

I: Vad gjorde du då som springgosse här på Stadshuset?

FA: Ja, man börja ju klockan åtta på den tiden och slutar klockan fem. Skulle arkitekterna göra en detalj, så måste dom ha dom exakta måtten. Då fick jag göra en skiss och mäta upp det och lämna till arkitekterna. En gång, fick jag gå den där kupan uppe tornet. Det fanns ingen ritning på det. Så det fick jag ju gå hela vägen klättra ut på pelaren. Gå ut på taket och mäta upp dom där.

I: Men mest hade dom dig att springa bud och så där?

FA: Nja, bud var inte så mycket. Men jag fick springa. Skulle dom ha tag i till exempel målarkontrollanten eller målارverkmästaren eller nån utan basarna. Fick jag springa ner och försöka få tag i dom i Stadshuset. Målarna till exempel dom kunde ju vara över hela huset. Men då gick jag ner på borggården, så vissla jag den där signalen (*visslar*), då stack det ut en målare i vartenda fönster.

”Har ni sett Wagner där uppe?”

”Ja han är här!”

”Han ska gå upp till Östberg med detsamma”. Det fanns ju inte telefoner eller nånting.

I: För att komma in i det huset, måste man gå in genom en port i planket då?

FA: Nej, det var ingång direkt från gatan. Men sen var det bakväg som va, gick ut här, till själva Stadshusbygget då.

I: Arbetarna? Var kom dom in för väg?

FA: Det var ett plank här, så var det en liten kur som portvakten satt. Det var ungefär, mitt för stora porten. Och så, hade dom en gammal klocka som drog i strängen. Så ringde det. Då gick dom och öppnade. Så hade dom ett snöre dom drog i, så åkte en sån bom upp. En portvakt han hette Widmark. Och sen en gubbe som hette Nilsson. Dom skiftarbetade dom där. Så hade dom nattvakter på samma gång. Och så hade dom en som hette Gran. Men den där Nilsson, det var en lustig prick. För att det var en gång som han, ungdomar hade drivit med honom. Då hade dom fyllt en burk med nån gul väska, vad det va det vet jag inte, och så var det en pinne och två snören. Och han fick för sig att det var nån sorts sprängladdning så han gick och skaffade sig en revolver. Och den där visade han. Kommer dom där sa han, då ska det smälla. Var det poliser som när dom gick patrullerade så gick dom och pratade med gubben i luckan. Och så varenda gång polisen kom skulle han demonstrera och darra och för fasen ta undan den där, sån där får du inte ha sa dom åt honom. Den här ska jag ha om det kommer nån jäkel sa han. Men hur det var så var han nere i trädgården. Och så kom det några ungdomar på natten och rodde, och skulle gå iland här i Stadshuset. Men då var gubben nere och han sa det att här ska ni inte tro att det är något paradys, ska bli nått paradys. För han tog upp revolvern och sköt i vattnet. Och dom gav sig iväg ögonblickligen.

Och Widmark det var också en, han hade varit polis och en gammal knekt. Han var artigheten själv. Sen var det nån som, alltså nuvarande kungens farfar, dåvarande kronprinsen. Han hade Östbergs tillstånd att gå och röra sig, han var mycket intresserad av Stadshuset. Så gick han nere i trädgården, så var det avskärmat med rep. Och just som kronprinsen klev över där kom Widmark, han hade uniformsmössa då, min herre överträder lagar och förordningar sa han. Ursäkta sa han, det är kronprinsen, jag har fått professorns tillstånd att gå och röra mig som jag vill här. Naturligtvis ers kunglige höghet sa han (*skrattar till*). Och prins Eugen han gick ju ut och in här. Han gjorde ju målningarna uppe i galleriet.

Taklagsfesten är när takstolarna rests. Men när dom hade fått upp dom tre kronorna. Innan dom rev ställningarna, fick dom hissa en flaggstång med svensk flagga på. Då hade dom en improviserad fest på ritkontoret. Då hade dom ritat det där på en stor detaljtafla. Den där som satt upp den där flaggan det var en plåtslagare, Plåt-Johan. Och han spikade opp den där flaggan på en stång och satte upp. Sen då när dom hade, det var improviserad fest, nån hade skaffat en flaska konjak. Så hade dom hade textat under:

”Plåt-Johan hissade flaggan i toppen, ge nu en jäkel så han känner med knoppen.”

(*skratt*)

Jag menar, sånt där finns inte kvar. Jag hade ju väldigt, känsla för pietet. Så jag sparade mycket. Men samma med vindsröjningen som var då i samband med kriget, så kastas ju allt onödigt.

...

I: Någon berättade för mig att det var vanligt att man tog med lite ved i matlådan.

FA: Vi hade vedspis och vanliga kakelugnar. Och då fick jag löfte utav verkmästar Persson att ta sånt skålvirke som dom inte kunde använda. Ibland brände dom nere i trädgården sånt där, men dom fick ta med sig ved hem. Björkved, det kostar pengar på den tiden. Det var aldrig nån direkt stöld av virke, det var det inte.

I: 1919 så anmäldes det också att dom skulle utrota råttor inom byggnaden.

FA: Ja under kriget hade dom i Blå hallens källare, hade livsmedelsnämnden upplaget av potatis. Det drog råttor. Men sen när dom fått ut all potatis så hade det irrat sig en och annan råttan uppe i fastigheten. Men det var ju obetydligt. Jag vet vi fångade in en i byggnadsnämndens korridorer, och den här Kalle Persson, han hade den i en kartong, och så gick han och kastade den i sjön. Och följden var att den där råttan simmade över till en skuta (*skrattar till*), så då fick dom råttan på skutan istället som låg där. Och sen om råttan vände om eller. Men då hade dom Blå hallens golv, låg i bitar där nere vid kajen. Och han började plocka bitar utav det där. "För fasen", dom skrek ner, "För fasen, spar golvet skrek dom!".